

Toplum Sağlığı Açısından **Akılci İlaç Kullanımı**

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakóltesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Toplum İcin Bilgilendirme Sunumları
2015

Bu sunum Arş. Gör. Dr. Ekin Koç tarafından Prof. Dr. Dilek Aslan danışmanlığında hazırlanmıştır.

Akılcı İlaç Kullanımı Ne Demektir?

- ✓ **Akılcı İlaç Kullanımı**, kişilerin klinik bulgularına ve bireysel özelliklerine göre; uygun ilacı, uygun süre ve dozda, en düşük fiyata ve kolayca sağlayabilmeleri olarak tanımlanmaktadır.
- ✓ Bu tanım ilk defa 1985 yılında Nairobi'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılmıştır.
- ✓ Akılcı ilaç kullanımı (AİK) ilaç kullanırken doğruları uygulamak ve bilinçli olmaktır.

İlaç Nedir?

- ✓ İlaç eczanede doktor reçetesiyle satılan ve eczacı tarafından sunulan ve bir hastalığın teşhisini, iyileştirilmesini veya belirtilerinin azaltılmasını sağlayan veya hastalıktan korunmayı mümkün kılan bir üründür.
- ✓ Tüm bu uygulamalarda ilacın doktor kontrolünde kullanımı ön şarttır.
- ✓ İnsan sağlığı için kullanılacak ilaçlar Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanarak kullanıma sunulur.

Akılcı İlaç Kullanımı Birey ve Toplum Sağlığı Açısından Neden Önemlidir?

- ✓ Akılcı olmayan ilaç kullanımı nedeniyle
 - ✓ Hastalık ve ölümlerde artış görülebilir.
 - ✓ İlaçların yan etki riski artabilir.
 - ✓ Ülke kaynaklarının yanlış tüketilmesiyle temel ilaçlara bile ulaşılabilirlik azalabilir.
 - ✓ İlaçlara karşı direnç gelişebilir ve yeni tedavi seçeneklerine gereksinimin artar. Bu yeni tedavilere halkın ulaşmasında çeşitli zorluklar yaşanabilir.

Akılcı İlaç Kullanımı İlkeleri

- ✓ Belirlenen doğru ilacın,
- ✓ Doğru miktarda,
- ✓ Doğru uygulama yoluyla,
- ✓ Doğru zamanlamayla,
- ✓ Yeterli bilgilendirme yapılarak ve
- ✓ Maliyet uygunluğu da dikkate alınarak kullanılması

Akılcı İlaç Kullanımında Sorumlu Taraflar

- ✓ Hekim
- ✓ Eczacı
- ✓ Hemşire
- ✓ Diğer sağlık personeli
- ✓ **Hasta/ hasta yakını** → Kendisinin veya yakınının tedavisi sırasında bilinçli olmalıdır.
- ✓ Üretici
- ✓ Düzenleyici Otorite
- ✓ Medya

Akılcı Olmayan İlaç Kullanımı

- ✓ İlaçların akılcı olmayan kullanımı, tüm dünyada büyük bir sorun oluşturmaktadır.
- ✓ Dünya genelinde tüm ilaçların yarısından fazlası uygunsuz reçetelendirilmekte, dağıtılmakta ve satılmaktadır. Hastaların yaklaşık yarısı ilaçları doğru olarak kullanamamaktadır.
- ✓ İlaçların fazla, az veya yanlış kullanımı kaynakların boşa harcanmasına ve kötü sağlık sonuçlarının yayılmasına yol açmaktadır.

Uygun Olmayan İlaç Kullanım Şekilleri

- ✓ Gereksiz yere çoklu ilaç kullanımı
- ✓ İlaçların gereksiz ve aşırı kullanımı
- ✓ Klinik rehberlere uyumsuz tedavi seçimi
- ✓ Piyasaya yeni çıkan ilaçların uygunsuz tercihi
- ✓ İlaç kullanımında özensiz davranılması (uygulama yolu, süre, doz..)
- ✓ Uygunsuz kişisel tedavilere başvurulması

Uygun Olmayan İlaç Kullanım Şekilleri

- ✓ Gereksiz yere antibiyotik tüketimi
- ✓ Enjeksiyon gerekmediği halde enjeksiyon ile tedavi
- ✓ Gereksiz ve uygunsuz vitamin kullanımı
- ✓ Bilinçsiz yapılan gıda takviyesi ve bitkisel ürünlerin kullanımı
- ✓ İlaç-ilaç etkileşimleri ve besin-ilaç etkileşimlerinin ihmal edilmesi

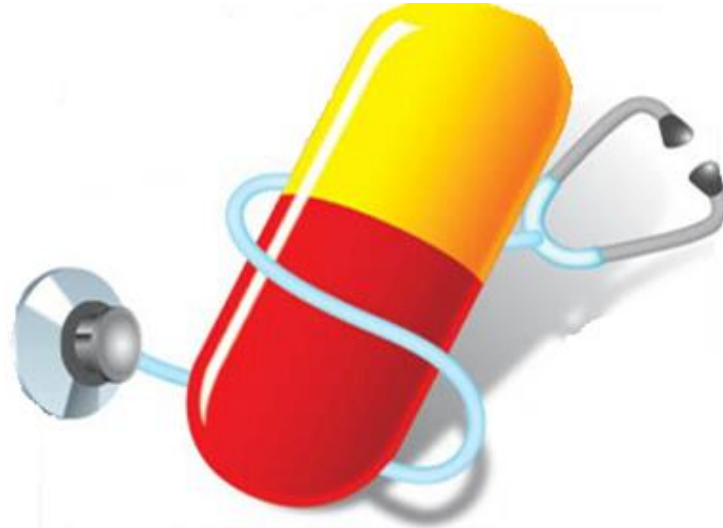
Akılcı İlaç Kullanımı Konusunda Bilinmesi Gerekenler

- ✓ Hasta olunduğu zaman tedavi için ilaca ihtiyaç duyulup duyulmadığını doktor belirler ve ilaç tedavisi gereken durumlarda kullanılacak olan ilaca doktor karar verir.
- ✓ Hastanın doktor kontrolü dışında kendi kendini tedavi etmeye çalışması ya da tedavi için reçete edilen miktarın dışında ilaç kullanımı vücuda zarar verebilir.

Akılcı İlaç Kullanımı Konusunda Bilinmesi Gerekenler

- ✓ İlaç tedavisi kişiye özgüdür.
 - ✓ Birine iyi gelen bir ilaç, başka birine iyi gelmeyebilir.
 - ✓ Başkalarının ilaçları kesinlikle kullanılmamalıdır.
- ✓ İlaçlar, doktorun hastaya ve tedaviye göre belirlediği miktarda ve sürede kullanılmalıdır.

Akılcı İlaç Kullanımı Konusunda Bilinmesi Gerekenler

- ✓ Doktor tarafından belirlenmiş olan tedavi süresine mutlaka uyulmalıdır.
 - ✓ Doktorun belirlediği süreden önce ilaç tedavisi kesilmemeli ya da ilaçlar daha uzun süre kullanılmamalıdır.
- ✓ İlaçların ancak doğru miktarda kullanıldığında etkili olduğu unutulmamalıdır.
 - ✓ Eksik miktarda ilaç alınması tedavinin tam olarak sağlanmasını önlemektedir.
 - ✓ Fazla miktarda ilaç alınması ise zararlı etkilere neden olabilmektedir.

Akılcı İlaç Kullanımı Konusunda Bilinmesi Gerekenler

- ✓ İnternet yoluyla ilaç/ürün satın alınmamalıdır.
- ✓ İlaçların doktorun gerekli görmesi halinde reçetelendiği ve sadece eczanedan temin edilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Akılcı İlaç Kullanımı Konusunda Bilinmesi Gerekenler

- ✓ İlaçların saklanması ilacın kullanma talimatında belirtilen şekilde olmalıdır.
- ✓ Her ilacın bir son kullanma tarihi vardır. Son kullanma tarihi geçmiş ilaçlar kesinlikle **kullanılmamalıdır**.

Akılcı İlaç Kullanımı Konusunda Bilinmesi Gerekenler

- ✓ Bitkisel ürünlerin ilaçlarla birlikte kullanımı birçok zararlı etkiye neden olabilmektedir.
- ✓ İlaç tedavisi yerine bitkisel ürün seçeneklerine **KESİNLİKLE BAŞVURULMAMALIDIR !**

Akılcı İlaç Kullanımı Konusunda Bilinmesi Gerekenler

- ✓ İlaç kullanırken vücutta fark edilen değişimler (kaşıntı, çarpıntı, ağrı, yüksek ateş gibi) ile ilgili doktor ve eczacı bilgilendirilmelidir.

Akılcı İlaç Kullanımı Konusunda Bilinmesi Gerekenler

- ✓ Doktorun gerek görmediği ilacın reçetelenmesi konusunda doktora baskı yapılmamalıdır.
- ✓ Eczaneden reçetesiz olarak ilaç alınmamalıdır!

Toplumun Akılcı İlaç Kullanımındaki Roller

- ✓ Akılcı ilaç kullanımı, ilaçlara karşı direnç gelişimini önlemek, tedavi başarısını artırmak, tedavi sorunlarını engellemek, gereksiz işgücü ve maliyet kaybını azaltmak gibi pek çok yönü ile bireyi, yakın çevresini ve toplumun sağlığını ilgilendirir.
- ✓ Hastalar; kendi tedavi süreçlerinin bir parçası olmaya özen göstermeli ve ilaç kullanımında daha sorumlu ve bilinçli hareket etmelidir.

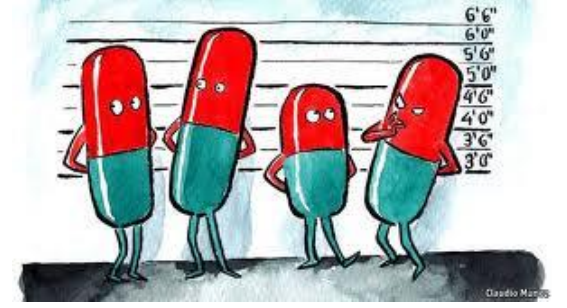

Toplumun Akılcı İlaç Kullanımındaki Roller

- ✓ Okul ve ev ortamı akılcı ilaç kullanımı konusunda anahtar rol oynar. Bu nedenle, yetişkinlerin akılcı ilaç kullanımı konusunda edindikleri doğru bilgileri çocukları, aile bireyleri ve diğer yakınları ile paylaşmaları önemlidir.
- ✓ Akılcı ilaç kullanımının toplumda yaygınlaşması konusunda herkes üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmelidir.

Akılcı Antibiyotik Kullanımı

- ✓ Akılcı olmayan ilaç kullanımının en önemli örneklerinden birisi gereksiz yere antibiyotik kullanımıdır.
- ✓ Enfeksiyon hastalıklarının tedavisinde antibiyotik kullanma eğilimi yaygındır.
- ✓ Ancak enfeksiyon hastalıkları antibiyotiklerin etki etmediği bakteri dışındaki pek çok mikrop (virüsler, mantarlar vb.) tarafından da oluşabilir. Antibiyotikler ise sadece bakterilere karşı etkili olan ilaçlardır.
- ✓ Antibiyotikler, diğer etkenlerle oluşan enfeksiyonlarda işe yaramadıkları gibi gereksiz antibiyotik kullanılması antibiyotik direncine neden olabilmektedir.

Antibiyotik Direnci Nedir?

- ✓ Antibiyotiklerin yanlış nedenlerle veya doğru olmayan biçimde kullanılması, bakterilerin sonraki tedavilere karşı direnç göstermesine neden olabilir.
- ✓ Antibiyotik direnci, bir bakterinin antibiyotiklerin etkilerine karşı koyabilme yeteneğidir.
- ✓ Antibiyotik direnci, bakterinin neden olduğu enfeksiyonu tedavi etmek veya önlemek amacıyla antibiyotiklerin etkisinin azalmasına veya yok olmasına neden olur. Bunun sonucunda ise, daha sonra antibiyotiğe ihtiyaç duyulduğunda antibiyotikler işe yaramazlar.
- ✓ Bu yalnızca antibiyotiği uygun olmayan biçimde kullanan kişi açısından değil, sonradan dirençli bakteriye yakalanma riski olan **herkes için tehlike oluşturmaktadır.**

Antibiyotik Direncinin Toplum Sağlığına Etkileri

- ✓ Antibiyotik direnci nedeniyle;
 - ✓ Organ nakli ve protez ameliyatı gibi cerrahi işlemlerin veya yoğun bakım tedavisi, kemoterapi tedavisi, prematüre doğan bebeklerin bakımı gibi işlemlerin uygulanmasında sıkıntılar yaşanmaktadır.
 - ✓ Daha pahalı ilaçlar ile tedaviler gündeme gelmekte ve bu durumun ülkeye getirdiği ekonomik yük artmaktadır.
 - ✓ Enfeksiyon sırasında hastanede kalış süresinde ve hastalığa bağlı ölüm sıklıklarında artış olabilmektedir.

Antibiyotik Kullanmadan Önce...

- ✓ Soğuk algınlığı ve grip; virüslerin neden olduğu ve çoğunlukla kendi kendine iyileşebilen hastalıklardır.
- ✓ Bu durumlarda antibiyotik kullanımı gerekmez. Antibiyotikler grip ve soğuk algınlığının tedavisine yardımcı olmamaktadır ve başka kişilere bulaşa engel olmamaktadır.
- ✓ Bu hastalıklarla başedebilmek için kuvvetli bir bağışıklık sistemi gereklidir.
- ✓ Nezle ve grip olduğunda çoğu zaman;
 - ✓ yatak istirahati-dinlenme,
 - ✓ yeterli ve dengeli beslenmek,
 - ✓ bol sıvı almak çoğu zaman yeterlidir.

- ✓ Hastalık durumunda tedavi için antibiyotik gerekip gerekmediği konusunda karar verme yetkisi yalnızca doktora aittir!!!
- ✓ Gelecekte tedavi olabilmek için antibiyotik kullanımında sorumluluğun farkında olunmalıdır ve antibiyotikler doğru kullanılmalıdır!!!

**18 KASIM
AVRUPA ANTİBİYOTİK
FARKINDALIK GÜNÜ**

**GRİP veya NEZLE isen
KENDİNİ KORU
ANTİBİYOTİK ALMA!**

**ANTİBİYOTİKLERİ SADECE DOKTORUNUZ ÖNERDİĞİNDE,
ECZACINIZIN DANIŞMANLIĞINDA KULLANINI!**

BİLİNÇSİZ ANTİBİYOTİK KULLANIMI BAKTERİLERDE DİRENÇ GELİŞİMİNE NEDEN OLMAKTADIR.
BU DA GÜNÜMÜZDE TEDAVİ EDİLEBİLEN BAKTERİYEL ENFEKSİYONLARIN GELECEKTE TEDAVİ EDİLEMEZ
HALE GELMESİNE YOL AÇMAKTADIR.

**ÇOCUKLARIMIZA SAĞLIKLI BİR GELECEK SUNMAK İÇİN
ANTİBİYOTİK KULLANIMI KONUSUNDA SORUMLU DAVRANMALIYIZ.**

www.akilciilac.gov.tr

SORULAR???

